

Raadsvoorstel

Onderwerp: Voorjaarsnota 2023
Datum: 28 juni 2023
Agendapunt: 3
Behandeling: Ter bespreking in raadsoverleg
Portefeuille-
houder(s): Wethouder E. Dijkhuis
Steller: Peter Meijer: p.meijer@hethogeland.nl
Zaaknummer: Z.HHL.077105

1. Samenvatting

Wij staan de komende jaren voor grote opgaven. Daar moeten wij ons op voorbereiden, zoals ook in de nota te lezen is. De voorjaarsnota bevat daarom veel ambities, die deels gedekt worden uit de incidentele financiële ruimte die er is. De nota wordt aan uw raad voorgelegd met een positief structureel saldo tot en met 2025. Vanaf 2026 slaat het beeld in negatieve zin om, door de onzekerheden in de inkomsten vanuit het rijk. Het negatieve meerjarige saldo ligt overigens in lijn met de het beeld uit de begroting 2023. Rekening houdend met de bestaande onzekerheden, hebben we met de kaderstelling uit deze nota voldoende ingrediënten om een begroting 2024 op te kunnen stellen. Zolang het rijk echter geen helderheid geeft over de financieringssystematiek vanaf 2026, zal deze begroting ook een tekort laten zien in de laatste jaren.

Deze voorjaarsnota bestaat uit de eerste bestuursrapportage over 2023 en de kaderstelling voor de begroting 2024. Met het vaststellen van de voorjaarsnota neemt u kennis van de voortgang binnen de verschillende programma's en krijgt u een beeld van het financieel perspectief. Tevens doen wij verschillende voorstellen die het uitgangspunt kunnen vormen voor de opstelling van de begroting 2023.

De behandeling in uw raad staat geagendeerd voor 12 juli 2023.

2. Gevraagd of voorgesteld besluit

Wij stellen u voor:

- Kennis te nemen van de voorjaarsnota 2023;
- De structurele en incidentele mutaties in de bestuursrapportage vast te stellen en de begroting 2023 conform te wijzigen;
- De kaders en uitgangspunten voor de opstelling van de begroting 2024 vast te stellen.

3. Inleiding

De komende jaren staan wij voor grote opgaven. Vier jaar na de start van Het Hogeland is het dan ook tijd voor een stap vooruit. Wij willen voor de komende tien, twintig jaar de welvaart voor inwoners vergroten. Juist nu het momentum daar is.

Samen met het rijk gaan we investeren. Na de parlementaire enquête gaswinning wil dit kabinet haar ereschuld inlossen en investeren in deze regio. Er komt extra geld voor de

sociaaleconomische ontwikkeling van dit gebied. Dat biedt ons kansen, ook in samenhang met de ontwikkeling van de Regio Groningen-Assen. Het is een kans om dit gebied op te tillen naar het Nederlands gemiddelde qua brede welvaart.

Wij staan voor twee unieke, grote opgaven. Allereerst de veelomvattende opgave van de aardbevingsproblematiek. Herstel van de schade, met name ook in complexe situaties, de begeleiding van bewoners en bedrijfseigenaren, zeker ook in de agrarische sector, en de zorg voor het welzijn van de mensen die ermee geconfronteerd worden, hebben de hoogste prioriteit. De inspanningen voor versterking en vernieuwing van bijna twintig procent van onze woningvoorraad, scholen, zorggebouwen, MKB-bedrijven, boerderijen en erfgoed vragen veel van onze organisatie. Ook omdat ze gepaard gaan met investeringen in de openbare ruimte en de infrastructuur. We zetten ons bovendien volop in voor de investeringen van het Nationaal Programma Groningen in ons gebied in tal van grote en kleine projecten.

De andere grote opgave is de ontwikkeling van de Eemshaven. Deze komt in een versnelling, nu energie en de energietransitie centraal staan in dat gebied. We werken samen met de provincie om dat planologisch in goede banen te leiden. Ook deze opgave vraagt van onze organisatie een meer dan gemiddelde inspanning. We houden ons namelijk niet alleen bezig met de groei van de Eemshaven, maar ook met het gebied daaromheen. We willen dat de omgeving mee groeit met de Eemshaven. We willen dat mensen die komen werken in de Eemshaven ook iets gaan betekenen voor de lokale gemeenschappen in Roodeschool, Uithuizen en Uithuizermeeden. Juist in die hoek van onze gemeente kunnen we nu stappen maken in de vergroting van de brede welvaart.

Dat maakt dat wij willen en moeten investeren in woningbouw, voorzieningen, in het groen en in de bereikbaarheid. Onze omgevingsvisie biedt ons een goed kader om dat voortvarend te doen. Want naast deze twee grote opgaven ontstaan als vanzelf andere opgaven, die we ook in het coalitieakkoord hebben benoemd: de Reitdiep-opgave van Bedum tot Lauwersoog, de Waddenkustopgave waar natuurbehoud, landbouw, toerisme en recreatie samenkomen, en de versnelling van het woningbouwprogramma in onze hele gemeente.

De huidige financiële situatie biedt hier ook mogelijkheden voor. Er is veel incidenteel geld naar ons onderweg. Rondom de Ereschuld, mogelijk via een Regiodeal, de compensatiegelden voor wind aan land, het Just Transition Fund, de Energie en Klimaatgelden, ons eigen trekkingsrecht NPG, en diverse andere subsidiestromen. Op dit moment is ook ons weerstandsvermogen, na vier zuinige jaren, meer dan op peil. Bovendien heeft u bij de begroting 2023 een bestemmingsreserve maatschappelijke opgaven gevormd.

Veel incidenteel geld dus, maar daartegenover staat dat onze structurele inkomsten van het rijk nog niet goed geregeld zijn. Het vorig jaar opnieuw verdeelde gemeentefonds pakte ongunstig voor ons uit en een nieuwe financieringssystematiek door het rijk zorgt voor een forse verlaging van het gemeentefonds vanaf 2026. Het 'ravijnjaar' 2026 komt snel dichterbij. Dus terwijl we nu de kansen willen benutten, ligt er aan de horizon een tekort. Deze structurele verstoring van ons perspectief vanaf 2026 lossen we nog niet op. Het zal ook zichtbaar blijven in de begroting 2024. We blijven daarover in gesprek met toezichthouder en ministerie en rekenen op gepaste maatregelen vanuit het Rijk.

Ook als organisatie moeten we klaar zijn voor de toekomst. Wij werken daarom aan verschillende grote organisatorische veranderingen. Als eerste de kanteling van het sociaal

domein en de vorming van integrale sociale teams. Er is een start gemaakt met het programma Transformatie Sociaal Domein, dat zich richt naar de uitgangspunten van het vastgestelde beleidsplan. Ook werken we aan het leerwerkbedrijf, oftewel het Ontwikkelplein. De komende drie jaar is dit deel van de organisatie in transitie richting een verzameling leerwerkvoorzieningen. Tot slot werken we aan een opgabegegerichte manier van werken. Dit is een methode om mensen en middelen op een zorgvuldige en integrale wijze toe te wijzen en samen te laten werken aan programma's, projecten, processen en reguliere/wettelijke taken. Deze manier van werken helpt ons om ambities en mogelijkheden beter te wegen.

Deze voorjaarsnota bestaat uit een bestuursrapportage en een kaderstelling voor de opstelling van de begroting 2024. Beide onderdelen zijn uiteraard nauw met elkaar verbonden. De structurele wijzigingen uit de bestuursrapportage zijn immers sterk bepalend voor het financieel perspectief in de komende jaren. Dit perspectief is de basis voor de kaderstelling. Om de begroting 2024 op te kunnen stellen, worden er in de kaderstelling diverse voorstellen gedaan die een bijdrage leveren aan de opstelling van de begroting.

4. Effecten voorjaarsnota

De grote opgaven die voor ons liggen bepalen in sterke mate het beeld in deze voorjaarsnota. Wij zien behoorlijke structurele uitzettingen op met name het personele vlak. De uitzettingen gaan gepaard met diverse acties en ontwikkelingen die een positief effect hebben op onze begroting. Het totaalbeeld na verwerking van de gepresenteerde mutaties en ontwikkelingen in de kaderstelling ziet er als volgt uit:

Effecten voorjaarsnota 2023					
Bedragen x€ 1.000,-	2023	2024	2025	2026	2027
Bestuursrapportage structureel	3.504	2.218	2.723	-125	-299
Bestuursrapportage incidenteel	-878	-55	5	5	5
Kadernota structureel		-375	-1.125	-625	255
Kadernota incidenteel		-2.196	-	-	-
Totaal effect voorjaarsnota	2.626	-408	1.603	-745	-39
Huidig meerjarenperspectief	347	399	1.389	-2.077	-2.077
Dekking incidenteel uit AR		2.251			
Bijgesteld perspectief	2.973	2.242	2.992	-2.822	-2.116

Met de voorstellen uit deze nota is het structureel financieel perspectief in vergelijking met de huidige begroting voor 2023 tot en met 2025 verbeterd. Vanaf 2026 en 2027 ziet u een vergelijkbaar beeld als in de begroting 2023. Een korte samenvatting van de relatief grote mutaties en ontwikkelingen die aan deze verschuiving ten grondslag liggen vindt u in onderstaand overzicht. Voor een uitgebreid overzicht en een toelichting op de ontwikkelingen en de mutaties verwijzen wij u naar de programma's, de kaderstelling en de bijlagen in de nota.

Belangrijkste mutaties voorjaarsnota 2023 (Bedragen x € 1.000,-)					
Bestuursrapportage:					
Omschrijving	2023	2024	2025	2026	2027
Meicirculaire	3.269	1.593	1.647	1.571	1.218
Afslag AU vervallen	1.389	2.231	2.797	-	-
Dividend	770				
CAO stijging	-3.000	-3.000	-3.000	-3.000	-3.000
Dekking CAO effect met stelpost Loon/Prijs	3.000	3.000	3.000	3.000	3.000
Ziekte vervanging	-500	-250	-250	-250	-250
Personele taakstelling vervallen	-470	-556	-641	-727	-727
Formatieve ontwikkeling per saldo	-1.143	-1.129	-1.112	-1.112	-940
Kapitaallasten	2.129	-55	-116	-182	-192
Inzet IBP stelpost	445	456	456	456	456
Licentierechten	-280	-325	-375	-375	-385
Voorbereiding nieuw gemeentehuis	-500				
Energietoeslag	-366				
Transformatie Sociaal Domein	-744	-1.970	-1.168	-276	-
Dekking Transformatie Sociaal Domein	744	1.970	1.168	276	-
Implementatie 'Ontwikkelplein Het Hogeland'	-600				
Verplaatsing Manège Ulrum	-230				
Dotatie BR 'Knelpunten dorpen'	-325				
Overige posten	-962	197	322	499	526
Totaal bestuursrapportage	2.626	2.163	2.728	-120	-294
Kaderstelling begroting 2024:					
Formatieve ontwikkeling per saldo		-540	-500	-500	-420
Flexibele schil		-500	-500	-500	-500
Dividend		200	200	200	200
Areaaluitbreiding WOZ niet Woningen				500	1.000
Stelpost schommelingen lokale heffingen		750	750	750	750
Sloop WPA Wehe den Hoorn		-446			
Geen structurele dotatie 'Ruimte voor Dorpen'		300	300	300	300
Dotatie BR 'Ruimte voor dorpen'		-1.200			
Stelpost verduurzaming gemeentelijk vastgoed			-750	-750	-750
Risicoreserve Afvalstoffenheffing		-500			
Opgavegericht werken		-200	-200	-200	
Overige posten		-435	-425	-425	-325
Totaal kaderstelling	-	-2.571	-1.125	-625	255
Totaal effect Voorjaarsnota	2.626	-408	1.603	-745	-39
Huidig meerjarenperspectief	347	399	1.389	-2.077	-2.077
Bijgesteld perspectief	2.973	-9	2.992	-2.822	-2.116
Dekking AR incidentele posten		2.251			
Bijgesteld structureel perspectief	2.973	2.242	2.992	-2.822	-2.116

5. Algemene reserve

De algemene reserve is onze belangrijkste risicobuffer. We kunnen er onverwachte risico's mee opvangen zonder dat beleidsdoelen moeten worden aangepast. Voorwaarde is dat de hoogte van de algemene reserve toereikend is en toereikend blijft om de risico's met financiële gevolgen te dragen. De effecten van corona en de tijdelijke extra middelen in het gemeentefonds hebben geleid tot positieve rekeningresultaten en hebben daarmee de algemene reserve aangevuld. Het positieve saldo van 2023 tot en met 2025 voegen we vooralsnog toe aan de algemene reserve. Daarmee is er voldoende buffer om de extra risico's die ook in deze nota zitten, op te kunnen vangen.

6. Risico's

Naast bovengenoemde mutaties spelen er verschillende ontwikkelingen die een negatief effect kunnen hebben op onze financiële positie. Wij willen in ieder geval benoemen: de herverdeel effecten van de algemene uitkering, een verwachte nieuwe financierings-systeem door het rijk en de trend bij het rijk om opgaven met incidenteel geld te financieren. Deze ontwikkelingen zorgen ervoor dat de risico's toenemen.

Met het huidige weerstandsvermogen hebben we een meer dan voldoende buffer om incidenteel risico's te kunnen opvangen. Voor een structurele oplossing creëren we voldoende tijd om op een gewijzigde situatie te kunnen inspelen. Dat vraagt echter wel om flexibiliteit en creativiteit van de organisatie, waarbij een strategische visie op onze organisatie en ons personeelsbeleid noodzakelijk zijn.

Een uitgebreide risicoanalyse vindt u ook in de paragraaf 'Weerstandsvermogen en Risicomanagement' in de jaarstukken 2022, die gelijk met deze voorjaarsnota aan uw raad wordt aangeboden.

7. Conclusie

Wanneer we op basis van het bovenstaande de balans opmaken en kijken naar de opgaven die voor ons liggen, dan kunnen we concluderen dat er een nota voorligt met veel ambitie, waarin ook veel middelen voor met name personele inzet worden gevraagd. Wij denken echter dat het noodzakelijk is om ons voor te bereiden op de vóór ons liggende opgaven, maar blijven waakzaam voor de toekomst. Ons toekomstbeeld is immers onzeker, doordat de rijksvergoeding vanaf 2026 onder druk staat. Het financiële 'ravijn' vanaf 2026 komt snel dichterbij en zekerheid over de invoering van een nieuw financieringssysteem en de gevolgen van de doorgevoerde herijking van het gemeentefonds is er nog niet. Daarom blijven wij druk zetten op het ministerie, om duidelijk te maken dat de opgaven en de 'brede welvaart' vragen om voldoende structurele middelen.

Bijlage:

Voorjaarsnota 2023

Uithuizen, 14 juni 2023

Burgemeester en wethouders van de gemeente Het Hogeland,

Gemeentesecretaris,

Burgemeester,

Paul van Vilsteren

Henk Jan Bolding